

La dolçaina i el tabal al Camp de Morvedre.

La dolçaina al Camp de Morvedre sempre ha estat representada a les nostres manifestacions festives, al menys en part d'elles i en alguns pobles. Es tenen referències bibliogràfiques de l'utilització de dolçainers a la comarca des dels segles XVII i XVIII en manifestacions com moixerangues, danses de "toqueados", processons, Ball de Torrent i Balls de plaça.

Concretament, i com a prova d'açó, a Canet d'En Berenguer, el dolçainer no ha perdut mai el seu lloc a la festa, en la qual ha hagut d'interpretar dianes, passacarrers, ball de plaça, processó i, fins fa uns anys, les vaques al carrer. Ara ho fa la xaranga. Per Canet ha passat el Tio Monero de les Valls durant quasi tota la seua trajectòria com a dolçainer fins als anys 60, quan deixà de tocar; va ésser Pasqual Juan, Pasqualet de Vila-real, en actiu encara, el dolçainer a Canet durant 15 anys consecutius. En la interpretació del Ball de Plaça mijançant la Secció Femenina, també es va veure relacionat al poble Joan Blasco. Després de Pasqualet va ésser Guillermo Camarelles de Faura, uns quants anys i ara som els germans Caballer de Sagunt els que venim seguint la tradició. És indubtable, doncs l'estreta vinculació del dolçainer amb aquest poble.

A la resta de la comarca, caldria col·locar en segon lloc en la utilització actual de la dolçaina a les festes, Les Valls, Petrés, Gilet, Sagunt i Port, éssent les processons les manifestacions que tradicionalment encara requereixen els serveis dels dolçainers en la majoria dels seus casos. També es corrent veure la dolçaina i el tabal o xaranges en replegues i altres pasacarrers, no considerant-se exclusius per a dolçainers, ja que es solen realitzar molt esporàdicament.

Per suposat, a les poblacions on existeixen agrupacions folklòriques és corrent veure l'acompanyament de la dolçaina i tabal en les danses. És el cas de Sagunt, Faura, Canet i Port de Sagunt. No podem oblidar les Nits d'Albaes que per sort encara es desentrollen amb certa freqüència als pobles de la nostra comarca, sobretot pel que fa a les Valls, on l'afició al Cant d'estil està ben demostrada.

Per a repasar els dolçainers comarcals, caldria diferenciar tres zones responen a les tres subcomarques en les que es divideix el Camp de Morvedre. Una primera zona que agafe Sagunt, Port i Canet; les altres dos serien Les Valls i La Baronia.

A pesar dels comentaris anteriors sobre la dolçaina actualment, a Canet d'En Berenguer no ens han aparegut referències de dolçainers nascuts al poble. En Sagunt, ens han parlat de dos dolçainers: **El Tio Boix**, segons les referències de Ricardo Almenar, besnet, que conserva la seua dolçaina i que vindria a situarlo cronològicament a la segona meitat del segle XIX; i **Antonio Huerta Ferruses**, segons Antonio Huerta Huerta que estaria en actiu a principis del segle XX.

Actualment, a Sagunt som els germans **Francesc, Eduard, David i Xema Caballer** els que desde principis dels 80 hem tornat a fer sonar els instruments a Sagunt. Posteriorment, ha hagut distints intents de establir una Escola de Dolçaina,

sense exit. Des de fa uns anys, toca també la dolçaina **Enric Cuenca**, del Port de Sagunt.

A les Valls hem tingut referències per banda dels familiars de dolçainers en: Benifairó, Quart i Faura. En Benifairó tenim referències de Angeles Pérez, la dona de Micalet el Monero, del que parlarem després, sobre un home molt major, **el tio Gomis**. Sabem que el seu fill intenta seguir la tradició. A Quart de les Valls tenim la referència de la recopilació del Pare Mariano Baixauli (1861-1923) d'un dolçainer del poble, **Pasqual Escobar**.

A Faura tenim de parlar de la família Ocaña i de la família Gaspar "els Moneros". **Lluís Ocaña Vicent** (1865-1950) és la referència més antiga dels dolçainers de Faura. Construïa dolçaines i canyes que surtia als Moneros i a alguna tenda de València. Va ensenyar a ferles també al seu net Vicent Ocaña Gascón. Tocava la percussió en la banda del poble i la dolçaina. Mes tard ensenya al seu fill **Vicent Ocaña Navarro** (1909-1984) a tocar el tabal. Quan va aprendre Vicent Ocaña, son pare tocava la dolçaina amb Vicent Gaspar Nadal, fent trios, després acompanyà a Miquel Gaspar Sanchis. El seu fill Vicent Ocaña Gascón guarda el seu tabal. També tocava en la banda la trompeta i la caixa.

Vicent Gaspar Nadal (1884-1929) tocava, com hem dit abans, amb Lluís i Vicent Ocaña. També era músic, tocava el saxo alt. Arribà a esser Alcalde de Faura en 1922. La seua afició li la passà al seu fill Miquel, al qual li va influir per a que fera el Servei Militar en la Banda de Música. **Miguel Gaspar Sanchis** (1907-1977) es va aficionar per mig de son pare i del tio lluiset. Tocava, a més, el saxo, l'oboe i l'acordió. Va compondre poc, si bé, sempre estava tocant peces noves de les que anava recopilant, com per exemple de la seua relació amb Pere Alonso d'Algimia, segons ens ha comptat el seu nebot Octavio Gaspar. Es el que més bons records ha deixat del seu bon fer, sobretot en Quartell i Canet, on era molt volgut. Sobretot, tocava a la Plana i Camp de Morvedre, si bé va arribar una volta a la Font de la Figuera, quan les danses eren interpretades amb dolçaina i tabal. Tabaleters de Miguel Gaspar foren entre d'altres el seu nebot Octavio Gaspar, Ramón "el Galindo" de Benifairó, Vicent Ocaña, Micalet "el Palomo" i "Pixolo" de Quartell.

La dolçaina a les Valls, a l'actualitat, està representada per **Guillermo Camarelles**, de Faura, i resident a València .

La tercera zona que anem a distingir a la nostra comarca està inclosa en la seua totalitat a la Baronia. És Algimia d'Alfara, Estivella i Torres Torres, els llocs on ens han arribat referències de dolçainers nascuts al poble.

Pedro Alonso Sella (1880-1963) d'Algimia d'Alfara, començà al món de la dolçaina de mà de Vicente Montoliu Ramos de Tales, al igual que altres dolçainers de l'Horta Nord; i de Liborio Berbis Torres, de Los Leones d'Almedijar, saga de dolçainers que va fer importants aportacions als pobles de la Baronia. Pedro Alonso, Liborio i Amadeo Poyo, formaven una agrupació anomenada Trio Mundial. Era molt corrent que s'enjuntaren tant amb el tio Elies de Foios, com el tio Bruno de Massamagrell, com amb el mestre el tio Tales. Va esser sense dubte el dolçainer amb

més projecció i professionalització fora de la comarca i un dels més importants de l'època.

Amadeo Poyo Andreu (1914-1985) d'Algimia d'alfara, va ésser introduït al tabal per el tio Pere Sella (Pedro Alonso). Quan es va retirar el tio Pere, a principis dels anys 60, començà a tocar la dolçaina al temps que ensenyava al seu fill Amadeo Poyo Alabadí, a tocar el tabal. El seu fill guarda partitures, instruments i records, tant de son pare com del Tio Pere.

A Estivella, va naixer **Salvador Gamón Ferrer** (1904-1985), el tio "Manxo". Tocava d'oida i de manera aficionada, pot ser que començara amb l'ajut del Monero, del qual li podia haver comprat la dolçaina i canyes, segons referències. Solia tocar a Estivella, Torres Torres i Algimia, on canvià la seua residència des de que es va casar.

La última referència que farem es la de **Joan Blasco Ribera**, nascut a Torres Torres en 1928, població de la que era sa mare, però la seua vinculació a la dolçaina i tabalet es va produir a València on resideix. Començà a tocar el tabal i més tard la dolçaina de mà dels dolçainers Carmelo Greses, de Benimaclet, i José Sanfeliu de València, el seu mestre. Es el dolçainer que més altes cotes ha arribat amb la dolçaina en aquest segle i ha segut molt important la seua tasca en la recuperació i didàctica dels instruments a les comarques centrals de València.

Eduard Caballer.